

Engels bij de kleuters?

*Een literatuuronderzoek naar de
wenselijkheid van vroeg starten
met Engels op een school met
veel NT2 leerlingen*

Karen Kleijn
Barbera Los

The background image shows a scientist in a white lab coat and safety goggles, working in a laboratory. The scene is overlaid with a blue and white digital interface featuring various scientific symbols like a molecular structure, a clock, and a test tube rack. A pipette is shown dispensing a drop of liquid into one of the test tubes.

*“Buitenschools
Engels aanbod
maakt
waarschijnlijk
een groter
verschil dan het
aantal
onderwijzers”*

Engelse les, ja of nee?

Er is veel te doen over Engels in het basisonderwijs. In dit literatuuronderzoek is op een rijtje gezet wat de wetenschappelijke inzichten zijn over het onderwijs in Engelse taal in Nederland. Daaruit blijkt dat er behoorlijke verschillen tussen leerlingen zijn, maar dat die samenhangen met de verschillen die er toch al zijn. Eerder beginnen met Engelse les kan, en is niet per se schadelijk voor het verwerven van Nederlands, maar in groep 7 en 8 echt effectief Engelse les geven, lijkt net zo effectief.

Inhoudsopgave

Onderzoeksopzet.....	4
Situatieschets scholen die vraag indienden	4
Aanpak onderzoek	4
Engels bij kleuters - effectief?	5
Eibo versus vvto.....	
Voorwaarden voor goed Engels onderwijs	6
Recent onderzoek: is vroeg beginnen niet effectief? .	6
Engels en NT2 - wat weten we?	6
Conclusie	7
Literatuur	7

Onderzoeksoopzet

De vraag die hier onderzocht wordt, is ingediend door directeuren van meerdere basisscholen waar Nederlands voor het grootste gedeelte van de populatie de tweede of zelfs derde taal is. De directeuren geven aan dat zij van oud-leerlingen het signaal krijgen, dat zij onvoldoende Engels beheersten toen ze naar het VO gingen. Ook zijn er verzoeken van ouders om eerder met Engels te beginnen. Het team vraagt zich echter af of dit verstandig is, gezien de populatie van de scholen. De onderzoeksvraag is: Wat zijn de voor- en nadelen van het aanbieden van Engels onderwijs op jongere leeftijd bij een populatie, waarvan van 60 % Nederlands niet de moedertaal is?

Situatieschets

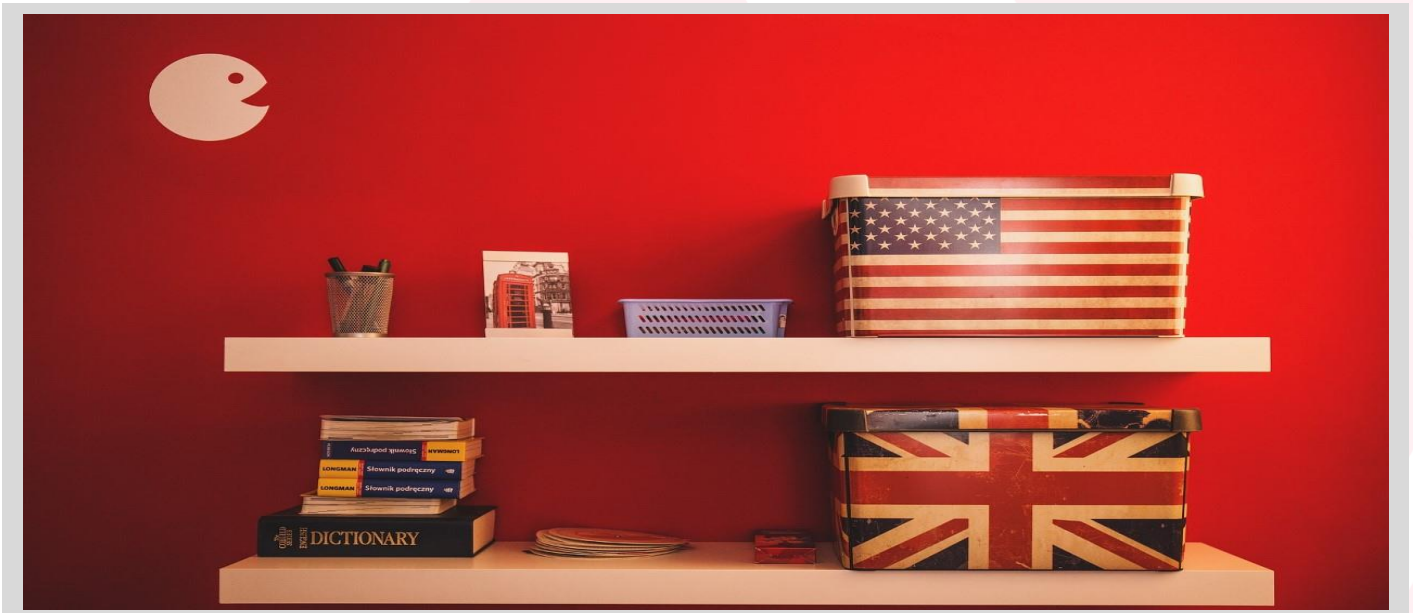
De school bevindt zich in de binnenstad van Den Haag. Minstens 60 % van de leerlingen heeft een migratieachtergrond, of groeit op in een gezin waar sprake is van een zwak taalmilieu. De school hecht veel waarde aan het ontmoeten van elkaar, betrokken zijn bij elkaar en respect hebben voor elkaars mening en visie. Ze staan open voor alle leerlingen, ongeacht cultuur en geloof. Het onderwijs op deze scholen is onderwijs op maat, dus iedere leerling krijgt onderwijs op het niveau dat bij hem of haar hoort.

Op dit moment wordt Engels gegeven in de groepen 7 en 8 en gaat het meer om het opwarmen voor Engels op het VO.

Aanpak onderzoek

Naar deze vraag is al op verschillende plekken onderzoek gedaan. De onderzoeksvragen sluiten echter net niet helemaal aan, bijvoorbeeld omdat het gaat om buitenlands onderzoek met een andere onderwijscontext, of om onderzoek naar beginnen met Engels in de kleuterklassen in het algemeen. Overigens wordt het populaire Early Bird onderwijs (Engels beginnend in de kleuterklas via een specifieke methode <https://www.earlybirdie.nl/>) veel toegepast in Rotterdam en ook op scholen met een zeer gemengde leerlingpopulatie. Voor dit literatuuronderzoek zal allereerst worden onderzocht of Engels onderwijs aan kleuters überhaupt effectief is. Als dit voor de algemene populatie niet zo is, dan lijkt het vergezocht om aan te nemen dat juist anderstalige kinderen er wel significant van zouden profiteren.

De start van dit onderzoek is een beantwoorde vraag bij de Kennisrotonde van de NRO. Deze vraag luidde: "Is het wenselijk om in klas 1 en 2 van het basisonderwijs Engels aan te bieden aan kinderen met een achterstand in het Nederlands?". Deze vraag is in 2017 beantwoord en het antwoord is voorzichtig positief. Begin 2019 meldden nieuwsmedia echter dat vroeg beginnen met Engels niet effectief is, dit gebaseerd op een proefschrift van Claire Goriot (2019). In dit literatuuronderzoek onderzoeken we de mogelijk conflicterende visies en kijken we of er een conclusie valt te trekken over de wenselijkheid van eerder aanbieden van Engels onderwijs bij NT2 leerlingen.

Engels bij kleuters - effectief?

Eibo versus vvto

Engels in het Basisonderwijs (Eibo) is opgezet met een focus op spreekvaardigheid. Leerlingen krijgen Engelse les in groep 7 en 8 en er wordt aangeraden minstens een uur per week les te geven. Dat komt neer op 80 tot 100 uur in de basisschoolloopbaan. Uit onderzoek blijkt echter dat leerlingen in de praktijk gemiddeld slechts 60 uur Engels onderwijs krijgen.

De afgelopen jaren zijn er verschillende initiatieven gestart om met Engels te beginnen in de onderbouw, deels al bij de kleuters en deels vanaf groep 5. Ongeveer 1 op de 5 basisscholen doet nu een vorm van vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto). Het doel hiervan is om leerlingen in ieder geval op niveau A1 te brengen (uitstroom VMBO) en als dat kan ook op niveau A2 (uitstroom Havo en

VWO (spreekvaardigheid op B1)). Opvallend is echter dat een deel van de scholen (18%) niet test of dat doel ook behaald wordt en slechts 3% van de scholen test met een gestandaardiseerde test. Dit maakt het lastig om de effectiviteit van deze initiatieven op waarde te schatten.

De Graaff (2015) heeft leerlingen van 10 Early Bird (vvto) scholen en 9 Eibo scholen onderzocht in groep 8. Uit dat onderzoek komt naar voren dat de leerlingen op de Early Bird scholen gemiddeld iets beter presteren dan de leerlingen op de Eibo scholen op alle getoetste vaardigheden. Echter de verschillen tussen de Eibo scholen onderling en tussen de Early Bird scholen onderling zijn groot en erg vergelijkbaar met de verschillen in gemiddelde Cito-score. Dat roept vragen op over een mogelijk verband tussen de effectiviteit van Engels onderwijs en het algemene uitstroomprofiel van de leerlingpopulatie, of over de onderwijskwaliteit op de onderzochte scholen in het algemeen. Het is dus zinvol om breder te kijken naar de voorwaarden voor succesvol onderwijs in het Engels, of dit nu in de onderbouw begint of niet.

Voorwaarden voor goed Engels onderwijs

Een eerste voorwaarde voor effectief Engels onderwijs is de kwaliteit van de leerkracht. Hierbij gaat het naast de algehele taalvaardigheid van de leerkracht vooral om de uitspraak van het Engels. Een native of near-native speaker verdient de voorkeur.

Ten tweede is het aantal lessen van belang. Al eerder werd opgemerkt dat veel Eiboscholen niet aan de 80 tot 100 uur komen die eigenlijk voor Eibo staan. Jonger beginnen, maar ook dan niet meer dan een half uur Engels per week geven, is weinig effectief, zeker omdat uit onderzoek (Naber & Lowie, 2012) blijkt dat oudere kinderen sneller en beter een vreemde taal leren door hun grotere cognitieve vaardigheden. In een later leerjaar beginnen en dan er genoeg tijd en aandacht aan besteden lijkt dan een betere optie.

Ten derde blijkt uit onderzoek van Naber en Lowie (2012) dat buitenschools Engels aanbod waarschijnlijk een groter verschil maakt dan het aantal onderwijsuren op school. Er is hierbij wel sprake van een zichzelf versterkend effect. Buiten school meer aandacht voor Engels betekent een hoger niveau en daardoor kan een leerling weer beter Engels onderwijs volgen en ontstaat er een positieve wisselwerking. Uit dit onderzoek kan de conclusie getrokken worden dat alleen eerder beginnen met Engelse les weinig effectief lijkt en dat de beste effecten te halen zijn als er ook buiten school blootstelling is aan Engels taalaanbod.

Recent onderzoek: is vroeg beginnen niet effectief?

Maar hoe zit het dan met de recente krantenberichten dat vroeg beginnen met Engels onderwijs niet effectief is? Het antwoord daarop blijkt genuanceerder te liggen. In haar proefschrift onderzoekt Goriot (2019) niet of de Engelse taalvaardigheid

toeneemt als je in de kleuterklas begint met Engels, maar of leerlingen die al bij de kleuters Engels leren dezelfde cognitieve voordelen genieten als kinderen die tweetalig opgevoed worden, of in ieder geval meer dan leerlingen die alleen Eibo volgen. Ze heeft gekeken naar de ontwikkeling van executieve functies, naar fonologische opmerksaamheid en het ervaren van Engelse fonetische verschillen. Er werd niet gevonden dat de leerlingen die meegedaan hadden met vvto zich meer ontwikkeld hadden op al deze gebieden dan leerlingen zonder vvto. Mogelijk heeft dat wel te maken met het curriculum van het vroeg vreemde-talenonderwijs. Aan fonetische verschillen wordt bijvoorbeeld niet veel expliciete aandacht gegeven.

Wel kwam uit dit onderzoek naar voren dat leerlingen die een vvto programma volgden hoger scoorden op het gebied van vocabulaire dan leerlingen die niet zo'n programma gevolgd hadden.

Engels en NT2 - wat weten we?

Uit het onderzoek van De Graaff (2015) blijkt dat de moedertaal van leerlingen een rol speelt bij de toetsresultaten. "Nederlandse vvto-leerlingen in groep 8 scoren hoger dan anderstalige leerlingen. Deze verbanden zijn vergelijkbaar voor vvto- en Eibo-leerlingen. Verschillen op de toetsscores op grond van de moedertaal blijken toe te schrijven aan verschillen op grond van Cito-scores. Dat betekent dat een andere moedertaal op zichzelf geen hinderend of bevorderend effect heeft bij het leren van Engels in vvto- of Eibo-context." Uit onderzoek van Goorhuis-Brouwer en De Bot (2005) bleek al dat vvto geen negatief effect heeft op de Nederlandse taalontwikkeling van kinderen. In hun onderzoeksgroep zaten maar weinig NT2-leerlingen, maar voor hen en ook voor taalzwakke leerlingen gold dat er geen negatief effect werd gevonden van het leren

Literatuur

van Engels. Dit is in lijn met onderzoek dat in het buitenland is uitgevoerd.

Conclusie

Op basis van de nog relatief beperkte Nederlandse literatuur beschikbaar over dit onderwerp kan voorzichtig geconcludeerd worden dat er geen negatieve effecten te verwachten zijn van het geven van Engels aan NT2-leerlingen. Wel moet goed gekeken worden naar de beschikbaarheid van voldoende, goede docenten en de tijd en ruimte in het lesrooster. Een half uur per week, vanaf de kleuters, lijkt niet meer effect te hebben dan een uur Engels per week vanaf groep 7. Mogelijk is de school meer geholpen met het versterken van het Engelse onderwijs in groep 7 en 8 door er in die leerjaren meer tijd aan te besteden en ook door te kijken of het buitenschoolse Engelse aanbod voor de leerlingen versterkt kan worden. Als er dan al eerder begonnen wordt, lijkt vooral groep 5 een goed moment om te starten. Leerlingen hebben dan al meer cognitieve vaardigheden en meer kennis over taal verworven en kunnen dan sneller en beter Engels leren.

Ten slotte is de school erbij gebaat om realistische doelen te stellen. Het behaalde niveau in het Engels blijkt sterk samen te hangen met de gemiddelde Cito-score van een school.

De Graaff, R. (2015). Vroeg of laat Engels in het basisonderwijs: Wat levert het op? *Levende Talen Tijdschrift*, 16 (2) 3-15.

Goorhuis-Brouwer, S., & De Bot, K. (2005). Heeft vroeg vreemde-talenonderwijs een negatief effect op de Nederlandse taalontwikkeling van kinderen? *Levende Talen Tijdschrift*, 6 (3), 3-7.

Goriot, C. (2019). *Early-English education works no miracles. Cognitive and linguistic development of mainstream, early-English, and bilingual primary-school pupils in the Netherlands*. Utrecht: LOT.

Naber, R., & Lowie, W. (2012). Hoe vroeger, hoe beter? Een onderzoek naar de effectiviteit van vroeg vreemdetalenonderwijs. *Levende Talen Tijdschrift*, 13 (4), 13-21

Van Maris, B. (2019, 21 februari). *Jong Engels leren*. Geraadpleegd op 03 januari 2020, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/02/21/jong-engels-leren-leuk-maar-hoe-dan-a3654916>

researchlab